

UPA2015/45
5. maj 2015
Aaja Chemnitz Larsen

Naalackersuisut danskit naalagaaffiannik kiisalu danskit soraarnerussutisiaqalernissamut aningaasaateqarfiinik Kalaallit Nunaannut aningaasaliisarfimmik aningaasaateqarfiliortoqarnissaa namminersorlutik oqartussanut soqutiginaateqarnera pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut. Aningaasaateqarfiliortoqarnissap anguniangarivaa siunissami inuussutissarsiornikkut suliassanut, ilaatigut aatsitassarsiornikkut, takornariaqarnermut, aalisarnermut, ataqatigiinnermullu aaqquissuussinermi suliassanut avataaniik aningaasaliisalernissaq.

(Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit)

Oqaaseqartartut oqaaseqaataat immikkoortoq 45-mut tunngasoq: Aningaasaliisarfimmik aningaasaateqarfiliortoqarnissaa pillugu oqallisissiaq Aallarniutigalugu Justus Hansen Demokraatinit oqallisissiaq qaqilermagu nersualaassavara. Kalaallit Nunaata pisariaqartippai nutaaliarluni eqqarsartariaaseqarluni isaatitsissutissanik aammalu nunatta aningaasaliiffiqeqarnissaanik siuarsaanissanik aqutissiuussissussat. Ataatsimoorfigisigu tamanna.

Kissaatigiinnanngilarput danskit soraarnerussutissianit aningaasaateqarfiisa aningaasaliinissaasa qulakkeerneqarnissai imaluunniit naalagaaffiup karsianiit, aammali aningaasaleerusussuseqartut allat Kalaallit Nunaani aningaasaleerusussuseqarsinnaasut qimerloorumavaguttaq. Toqqammaviliisa inerisaavissanik aammalu danskit nunanilu allaneersunit aningaasaleerusussuseqartut aningaasaliinissaanik periarfissanik sanarfiliinissat kajumernartut toqqammavilernissaat sulissutigisigu.

Danskit soraarnerussutissiaqarfiisa aningaasaateqarfii siusinnerusukkut Kalaallit Nunaanik soqutiginnillutik takussutisseereerput, minnerunngitsumik 2013-imi ukiuni 2010-mit 2011-imut misissueqqaarnissamik ingerlatsinissat arlariaartut toqqammavigalugit, tamatumalu kingunerisaanik Kalaallit Nunaata allatorluinnaq soqutigineqarnerulerneranik aningaasaleerusussuseqarfigineqalerneranillu kinguneqartitsisoq.

Tamatumani aatsitassarsiorfiit suliassaqarfiini akit appariartornerisa kinguneriinnanngilai, aammali soraarnerussutissiaqarfiit aningaasaateqarfiisa Kalaallit Nunaani aningaasaliinissanik soqutiginninnerisa appariarneri aningaasaleerusussuseqartut nammineq oqariartuutaat tunngavigalugit politikikkut ingerlaarfiup nalorninartoqarnerata kingunerivaa, tamatumani ilanngullugit royalty-mik akitsuusiiniarnerit, periarfissaareersut, minnerunngitsumillu ukiuni kingullerni uppernassutsip amigaataanera tunngavigalugit.

Aatsitassaqarfiup suliassaqarfia kisiat aningaasaliiffiqeqarnissaa siuarsagassarinnngilarput. Nukissiuutilli ataavartut , takornariaqarneq, aalisarneq, suliaqarfiit aalajangersimasut periarfissat allat pisuussutitsinnit suliat, imermik sikumillu suliniut siuarsartariaqarput. Nutaamik eqqarsartariaqarpugut, aammalu minnernik eqqarsarsinnaasariaqarpugut! Soorunami tamatta suliniutit angisoorsuit tamatta kissaatigaagut, suliniutilli minnerit illoqarfinni inoqarfinnilu minnerni aamma aallarnisartariaqarput.

Soqutiginninnerup appariartornera asuliuunngitsumik tigusariaqarparput, politikerit uaguugatta oqaluttuarisaanermik ilinniarfeqarluta ingerlatsivissanik suliaqartussat, akisussaassuseqarlutalu

eqeersimaarfiginnittariaqarfigisatsinnik. Oqaluttuarisaanerummi takutippaatigut uagut namminerpiaq iliuuserisatta allannguisinnaassuseqarneri. Nunatta tutsuiginartumik uppernassuseqartumillu aqunneqarnerasigut, aammalu politikikkut ersarissumik allanngorartuunngitsumik tunaartaqarluni ingerlatsinikkut aningaasaleerusussutsit toqqammavissinnaavagut. Suliassallu takunngitsuusaaginnarnagit inatsisinik unioqqutitsisoqarsorinninnerni iliuuseqanngissinnaanngilagut, ajornartorsiullu oqaluuseralugu eqqartorusaarnerasigut annikillissanngilarput.

Kalaallit Nunaat uppernassutsimigut innarlugaavoq. Kinguneqartinneqarporlu taamalu pisoqaqqissanngilaq.

Suliassaqarfik alla uppernassutsimik toqqammaveqarluinnartussaq tassaavoq danskit naalagaaffianut attaveqarneq. Danskit naalagaaffiat inuussutissarsiorfissanik nutaanik aningaasaliinissani qularnaakkanik suleqateqarfiusinnaalluurtuuvuq. Kalaallit Nunaani Danmark-illu akunnitsinni unammilligassaqarpugut annertoqisumik paaseqatigiinnerit patajaatsumillu toqqammaveqarnissaq qularnaarneqarnissaani. Siunertamut naapertuutinngilaq utikajaartumik kiap suna pikkoriffigineraa narlornissutigineqassappat, imaluunniit naalakkersuisuusut akornani suliassat assigiinngitsut pillugit pissaaneqarniuttoqarnissaa. Ukiuni kingullerni danskit naalagaaffiat tunuartilersimavoq, suleqatigiinnerlu nikerartorujussuanngorsimalluni. Uagut ersarissumik periutsinik sanarfisimavugut, uagutsinnut nunarsuullu sinneranut ersarissumik periuseqarluta. Folketing-imi Inuit Ataqtigiit tamanna ukiuni kingullerni arlariinni annertuumik suliniutigisimavaa.

Ukiuni kingullerni danskit naalakkersuisui tunuartilertulertorput suleqatiginninniarnermilu silaannaq nikerarsimaqaaq.

Danskit naalakkersuisui kingullermik december 2014-imi oqaaseqarput tamatumani ataatsimoorussilluni aningaasaliisarfimmik aningaasaateqarfiliorfimmik pilersitsinissami aningaasaliinissaq Danmark-imit mattunneqartoq nalunaarutigineqarluni, taamaasilluni inatsisartut suliaannut suliassat aallarnisarneqartariaqarput, nunat pineqartut marluk akornanni oqaloqatigiinnerit annertusarneqarnissaat anguniarlugu suliassaq ingerlanneqartariaqarluni. Paasinniffigaarput danskit naalagaaffiata aningaasaataat siunissami nalorninartumut aningaasaleerusussuqanngitsut. Danmark-ip oqaloqatiginissaa annertusartariaqarparpullu.

Namminersornerulinnginnerulertinnaviannngilaatigut taama iliornikkut, killulli tungaanut namminersulivinnissatsinnut aqutissatsinnut iluaqusiissaaq. Namminersorlutik Oqartussat inatsisaani allasimasut naligiinnerulerluta suleqatigiinnerulernissarput anguniagassarivarput. Taamaammat aammattaq isiginiarneqarluni tunaartarineqartariaqarpoq danskit naalakkersuisuisa aningaasaliinissani suleqatigiiffissanik periarfissarsiornissani suliassat ingerlanneqarnissai, eqeersimaartumik qisuariarfigisimannngisarput. Ukiup ataatsip missarpiaa qaangiutilerpoq Statsminister Helle Thorning-Schmidt-ip kalaallit suliffeqarfiisa danskit naalagaaffiani Vækstfond-iani, inerisaanissani aningaasaateqarfik, aningaasanik attartugassarsisinnaaneriniq eqqaasaqarmat.

Kalaallit Nunaani suliffeqarfiit tamanna uanga ilisimasakka tunngavigalugit periarfissaq atorsimannngilaat? Atorneqarsimannngippat oqaloqatigiinnerit annertusartariaqarpagut. Taamaammat aamma silaannaap pissusaa pillugu aningaasaliisarfimmik aningaasaateqarfiliortoqarnissaa danskit naalagaaffianit pilersinneqartoq Kalaallit Nunaanuttaaq soqutiginarsinnaavoq. Danskit naalagaaffiat taamaammat aningaasaateqarfiit assingusut pillugit oqaloqatigisariaqarparput, allallu pisortat namminersortullu aningaasaateqarfii aamma imaluunniit silaannaap pissusaa pillugu aningaasaliisarfimmik aningaasaateqarfiliortoqarnissaa aningaasaleeqataarususinnaasut peqatigalugit Kalaallit Nunaani suliniutissatut silaannaap pissusaa pillugit suliniuteqarfiusinnaasut pilersinniartariaqarpagut.

Eqeersimaarnerusariaqarpugut namminerlu uppernassutsimik takutitsilluta, aammattaarli tunnusiimanermik takutitsisariaqarpugut piumassutsimillu, tamatumani aningaasaliisartut nunatsinni

anigaasaleerusussuseqalernissaanik toqqammavissanik sanarfiliilluta tunngaviusumillu suliassanut toqqammaviliisariaqarluta. Inuit Ataqatigiit tamanna suleqataaffigerusuppaat. Aammattaaq nutaaliarluta eqqarsartariaatsimik tunngavilersuisariaqarpugut, inuussutissarsiornikkut inerisaanissani pilersitsinissat pisariaqartut toqqammavilertariaqarpagut, naqissusissavarpullu piffinni maannarpiq anigaasaqarnikkut appararfimmiinnerit piummata. Inuit Ataqatigiit kissaatigaattaaq ataatsimoorussamik anigaasaateqarfimmik pisortat namminersortullu ataatsimoorfigisinnaasaanik periarfissiinissat oqaluuserineqarnissaat, kissaatigalutigutaaq siunnersuutip oqaluusereqqinneqarnissaa, maanilu kipitinneqassanngitsoq.

Taamatut oqaaseqarluta apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuummi siunnerfigineqartut tapersorsornartippagut, neriutigalugu oqallinnissaq siunnerfeqartumik oqaluuserineqassasoq.